

Pau Vadell i Vallbona

D. 381

Reimitació de Rosselló-Pòrcel

*Accèssit de Narració Curta
dels Premis Castellitx*

ALGAIDA, 2012

Collecció Binària · Premis Castellitx · PC2012-N-A-0260-0201

© del text: Pau Vadell i Vallbona

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2019

Coberta, maquetació i disseny de la collecció: Bartomeu Salas Mascaró

Coordinació editorial: Bartomeu Salas Mascaró

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6 · 07210 Algaida (Illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 · 971 66 56 79

ajuntament@ajalgaida.net

premiscastellitx@ajalgaida.net

biblioteca@ajalgaida.net

www.ajalgaida.net

Queden totalment prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, total o parcial, d'aquesta obra.

Pau Vadell i Vallbona

D. 381

Reimitació de Rosselló-Pòrcel

*Accèssit de Narració Curta
dels Premis Castellitx*

ALGAIDA, 2012

AJUNTAMENT D'ALGAIDA

Col·lecció Binària · Premis Castellitx

PC2012-N-A-0260-0201

La narració *D. 381. Reimitació de Rosselló-Pòrcell*, de Pau Vadell i Vallbona, fou guardonada amb un accésit al xxxvii Premi de Narració Curta dels Premis Castellitx 2012. En foren jurats Pere Fullana Puigserver, Gabriel Janer Manila, Pere Mulet Cerdà i Antoni Vidal Ferrando.

D. 381

Reimitació de Rosselló-Pòrcel

«19 títols —dinou projectes— deixà, consignats i ordenats en un full, Bartomeu Rosselló-Pòrcel. És la seva obra inèdita: un somni inacabat. He volgut sorprendre'l en aquesta actitud per tal de sorprendre'm a mi mateix; trobar-lo per trobar-me; dur la despersonalització a l'últim extrem, perquè els extrems es toquen, i potser aquí, he pensant, em toparia amb mi mateix.»

Josep Palau i Fabre

I

NOVA LEDA

El fosser de Sinera, Paco Bermúdez, és de Chipiona, Càdis. M'ha portat al nínxol de Salvador Espriu, el D. 381. Una pedra blanca, com la que descriu Gabriel Ferrater en el poema que parla de marbres blancs —el mateix marbre blanc del que Andreu Cloquell va renegar en un dels seus darrers poemes abans de penjar-se en un arbre de Banyalbufar. Va morir amb una bossa de plàstic al cap i atiborrat de pastilles—; hi ha una breu inscripció, austera, incisa. Allà descansen, lluny de les luxoses làpi-

des amb estàtues de Josep Llimona, les esquives restes del poeta. Al costat esquerre del cementiri, després del llarg passadís de xiprers esvelts que flanquegen el silenci perfect i les remors de la mar que es troba a pocs metres, al penya-segat a l'enfront del portal principal. «*Todos vienen a ver a Salvador Espriu. Era poeta*», em diu Paco Bermúdez. Segurament és un dels últims fossers de Catalunya que viu dins el cementiri, a una caseta molt modesta i dissimulada, també al costat esquerre, just després de superar el portal d'entrada al recinte. Lluix un petit i humil cartellet que diu: «Porteria». En Paco Bermúdez té les eines repartides arreu. Un càvec penja d'una escala mòbil per fer carreres entre els nínxols. Una gorra estantissa tapa del sol una llosa que té unes flors de plàstic descolorides. Les seves mans són un univers de cràters supurats de duresa. En Dídac, un músic de la contrada, ens conta com fou la conversa d'aquest gran home i la paella que van fer a casa seva amb les portes del cementiri tancades. «La dona de Paco Bermúdez és una cuinera excel·lent», diu en Dídac mentre xampurreja una tonada que ha compost sobre uns versos d'Espriu.

2

BALLADA

Em balla el coneixement. Es desfan tots els misteris.

Jo he ballat amb el tren del Maresme fins Arenys de Mar, Sinera en bon bateig literari. He fet una gran ruta. He circulat pels primers raïls, per la primera línia de l'estat, ara ja atrotinada, que anava de Barcelona fins a Mataró. He continuat vorera-vorera dels poblets de pescador. Alguns amb la primera línia plena de cotxes i d'embussos amb excel·lents mostres de Modernisme en decadència. Després he arribat a Vilassar de Mar. Allà mateix, al bar La Marina i al carrer Sant Ignasi, hi va viure alguns anys el poeta santanyiner Blai Bonet. Dues germanes del també poeta mossèn Pere Ribot —que el coneixia de tenir-lo a Ri-

ells del Montseny sanant-se, fent cures de la seva malaltia pulmonar— el van acollir. L'estimaven. En Blai Bonet baixava molts dies a Barcelona amb aquell mateix tren a fer de gigoló de les lletres catalanes, gran orador i clamorós; i a treballar a La Polígrafa. Em ressegueixen els sons d'aquella novel·la seva tan ferroviària i militar, escrita a Vilassar, sobre Vilassar: *Haceldama*. Em balla el cap entre les lectures. Vomit plaer i panteix una estona. Un vermut a ca l'Espadaler, conegut per la seva salsa i les seves llaunes de conserva. «Visc a Vilassar, amb unes marqueses», deia l'animal, quan tothom sabia que les pobres dones es rompien l'esquena netejant cases i fregant escales per poder mantenir en Blai Bonet a casa.

3

PEIX

El tren s'atura també just davall d'un revolt de carretera que fa cuca-veles sobre les vies. Som a Caldes d'Estrac, Caldetes pels catalans corrents. Per sobre del tren hi ha la Nacional que ve de Girona i passa totes les rodones dels pobles de la costa, una a una, com un viacrucis que no acaba. Bé, fineix a les tres grans xemeneies de Sant Adrià del Besos, tres creus en el meu imaginari cristià. A Caldetes, els versos i l'arena de la seva platja tenen quelcom de picassià. En Josep Palau i Fabre hi té la fundació. Després d'haver estat menyspreat per tothom, Josep Palau i Fabre va insistir, i va estirar americanes i cridar i potejar fins que l'Ajuntament de Caldetes, lloc d'estiueig del poeta, va escoltar-lo. Allà es va traslladar amb els seus quadres, la seva esplèndida col·lecció d'art contemporani i la seva alquímia. Va escriure molts d'anys des de la seva talaia, al peu d'un turonet amb la senyera. Vivia al pis de dalt de la Fundació. Ping! Sona la campaneta de l'ascensor. Em trob de cop dins una casa, en Palau a una cadira de rodes, la seva dona em serveix una cervesa i parlam distesos. Ell fou el primer que va imitar Bartomeu Roselló-Pòrcel

cel. Ell va ser l'alquimista il·lustrat, el poeta de seny, que va arrancar els denou títol que també donen forma a aquest pensament.

Com un peix enmig del desert, tot estirant la coa per consentir més set, pens amb aquells versos seus:

ni tinc descans
dins l'aigua clara
que tot ho amara
i ofega els cants.

4

LORELEI

Aquesta nimfa plena d'aigua. Dona d'aigua fresca, de riu, treu del solc la nostra espina. Poesia encesa que ens fa vessar. Prim serpenteig de camins que em porten a destriar els versos i els ossos que m'acompanyen en els somnis. Jo vull fluir, desfer-me dins aquesta aigua clara, per restar sols el vers ple, el que el poble porta als llavis, el que ha fet la revolta, ha besat els càntirs, i ha pogut capejar les guerres.

5

MIRALL

Me'n vaig ple d'aire i banyat de cap a peus. Amb mi els amors d'un violoncel i les investides violentes de dos trens que es topen a tota velocitat i els seus aires es repel·leixen i tu t'esveres i botes de la butaca mig posseït. La son desapareix i les vies tanmateix segueixen portant-te a Sibera. Mires la finestra contrària del vagó. El vidre una mica enfosquit et fa de mirall i, entre el fons d'una línia d'horitzó frenètic i algun hotel es-perpèntic i atrotinat de damunt mateix de l'arena, et veus: pell, ossos i greix, palplantat seductor.

Un mussol ple de curiositat que ha pagat gairebé sis euros a RENFE per arribar davant un altre sac d'ossos.

Pens, amb aquella quotidianitat de bohemí nocturn, que potser vendria que m'afaités. Que em posés un capell per amagar aquest incipient degoteig de cabells que em comença a clarejar les idees i em fa el cap més lluent. Llavors pens que... tant se val, tot és un miratge.

6

VI DOLÇ

En Paco Bermúdez, el fosser, ronda el Celler del Rial. Tal com indica el nom es troba a un carrer cèntric d'Arenys de Mar. Prop dels carrers que porten a l'església i a l'antiga riera que avui és l'avinguda gran que travessa tot el poble, de la muntanya a la mar. Hi ha unes voreres de dos pams que eviten les inundacions prominents del poble. En Paco Bermúdez és estimat i el conviden sovint en bon beure. Potser per això té sempre els ulls llents, un esguard melancòlic, poc elegant. L'acompanya la tristesa de portar tanta carn d'altri a l'esquena, de llevar-se al matí amb el gebre casolà que porten els vents marins i la fredor dels cossos que guaiten. S'entelen els noms i no es troben els alts camins del rocam que porten a casa.

7

PARAULES (CERQUEN MÚSICA)

He buscat de vegades paraules aturades, moments que es poden convertir en algun mot monosíl·lab. M'he refugiat tanmateix en les músiques que Dídac desvetlla amb la guitarra i la gola. A la balconada d'aquesta casa, amb gat inclòs, hi ressonen també poemes d'arreu. Les paraules, de vegades, necessiten la seves notes per anar vestides, d'estre-

na. Cal que es rentin, que es llevin el midó que porten des que els habitants d'aquesta terra han abandonat la lectura per lloar la diversió banal. Els versos proven de ser música amb orgull. Tendrà és la veu valenciana d'aquest jove músic que també sap que es pot brollar per amor.

8

IMITAT DE DANTE

Potser és casual. Potser és un reflex on tots hem anat a parar algun cop. Bartomeu Rosselló-Pòrcel penava potser en els cants de Dante i va suggerir aquest títol, *Imitat de Dante*, per esguerrar-se el cervell buscant l'oprobri. D'aquesta manera només ha aconseguit la glòria de llorer. Poeta maleït i mort per la luxúria de la nòmina de poetes malalts catalans. Bé, la casualitat és que Dante va fer 33 cants. Blai Bonet a *Teatre del gran verd* ens sorprèn amb 32, una prova potser d'humilitat, cosa estranya en l'autor. D'aquesta mateixa lectura feta a aquest tren del Maresme, la meua llibreta bull d'esbossos del que serà el meu teatre en vers, compost, evidentment, només de 31 cants.

9

LULLABY

Dormiré assecat de mots. Prop dels versos de Bartomeu, els crims que pugui fer jo seran la rialla dels nostres dies gloriosos. La nostra cançó de son, la nostra «Mort de na Margalida», la més bella son del temps, perenne, que també arranca la marejar dels vaixells llunyans, presos o captius d'aquella Nàpols amb princesa.

Un vou-veri-vou una mica felló, amb veu ronca, fonèticament imperfecte, ens precipita a la flexió de l'enteniment.

Horabaixa, post el sol, plorinyava l'infantó. No ploreu, angelet, no, que ta mareta no ho vol...

L'escàndol d'aquests pulmons de les lletres catalanes, tan propensos a esclafir! Alenen desesperats, gemegant la vetlla de la llengua finada.

No ninó, no ninó, una engronsadeta pes nin petitó...

IO

ENEMIC DE L'AIRE

Encara amb tot l'aire que ens entra directament de les Illes, que ve d'enlloc perquè es respira llibertat; s'esfondren moltes catenàries i el domini que fa tracatejar el ferrocarril plora com la música. M'estimaria més volar, segurament no podria fer-ho tot sol, però m'agradaria tastar les possibilitats de la tècnica, dels obligats reciclatges. La innovació és ja el parany que tanca amb forrellat la creativitat d'aquells que anomenarem «clàssics», per no deixar-nos malament, davant la voràgine dels ««infants digitals», que tot just comencen a fer les primeres passes segures cap a prendre el vol dels píxels. No hi ha d'haver, a hores d'ara, cap enemic de l'aire. El gebre l'esclafa contra els vidres dels vagons d'aquest tren, dels cotxes encara freds que porten els seus propietaris a treballar. «Treball per menjar», diria Ovidi Montllor davant aquella excelsa mentida que el treball dignifica.

II

VENT (AMB VEUS)

Puc sentir com s'escorren veus de plaer al meu costat. Em porten a les proporcions gregues dels mascles de pedra blanca dels que Josep Llimona ha fet per vetllar alguns morts amb sarró. Les veus i les males veus que van resseguint les siluetes de tots els participants a l'espectacle de traslladar-se en transport públic de Barcelona a Sinera. Les veus de les llegendes del cementiri de Sinera que parlen de noies joves i amants desgraciats, de grans fortunes de les amèriques i tragèdies finalment locals.

Per amor. Aquestes veus es mouen per amor. S'escolten les unes a les altres baixant la costa de la pols, amor que vessa calvari avall fins al poble. Tot vessa: l'amor, les veus, la pols que com sabem fa pols, la riera que arasa pobles i que a Arenys és un bulevard de negocis, que divideix el poble en dos. Tot vessa. El vent em vessa les veus, les puc escoltar amb claredat. Es fonen entre els meus dits i l'escriptura dels versos a la part del darrera de «títol esgotat» del meu viatge.

I 2

UNA TELA DE L'INFERN

El pigment de la meva pell em trasbalsa. Cap home d'aquí ni a la terra no haurà mai buscat en els colors de la nit. El blau esdevé cendra dels dies. Nosaltres serem també tan sols cendra recercant el nostre epitafi breu, espès i concís.

I 3

IMAGINO MANS I LLANCES

Enfil la pujada al campanar d'Arenys. M'imagín els seus mariners marejant les mans entre vidres de tassó ple de cassalla. És potser un poc brut. El sèu de molts dies ha deixat d'endurir les mans. Les cordes ja no tenen solc que fer-hi. Des de ben amunt les barques s'enfosqueixen i es perden bromera enllà a causa dels colors obscurs amb què, sorprenentment, les pinten. Recorden potser el color de l'ànima. El deix del ser traçat que com l'escriptor s'hi juga la vida. Que de la vida en fa una mercaderia i l'ofereix a tothom. El mariner deixa a terra una caixa de peix, mort, per a tothom. L'escriptor deixa les paraules dins un llibre, mort, per a tothom!

D'aquí a Barcelona hem parlat amb quatre d'ells. Les paraules perduren dins l'estómac perdurable.

14

ARENA DE L'AMOR

Dos jovençans es desfan en elogis. A la llarga platja els pocs hostes d'hivern s'hi passegen pensant en les seves coses. Un ca amenaça de mossegar el cranc que és dins d'un castell d'arena. Els jovençans s'hi rebreguen una estona amb moixonies. Escriuen un vers d'Espriu dins d'un cor. S'hi besen. Recerquen, com jo, l'amor dins d'un poeta o d'un poema. Els seus pensaments encara comencen perquè... de «d'aixonar», només en són grenyals.

15

OMBRA D'ANNA

En Dídac agafa els *Poemes de l'Alquimista* de Josep Palau i Fabre i es posa a recitar. Inconscientment canta. La salaborr li cala al coll. La gola emmudeix. Potser hi ha alquímies que no es poden desfer i conjurs que fereixen. «No hi ha prou matinada | en el meu cor, prou aire». Després d'una estona bevent al Celler em torna a cantar; hi ha ombres que no es poden explicar.

He anat a Arenys dos cops a menjar peix fresc del dimarts i encara no ho he aconseguit. La propera vegada m'han dit que faran paella. M'agrada l'arròs, certament, però no menjarem lluç ni bacallà.

16

VELLA MEMÒRIA DE BOSCOS

Llavors es van fer grans. Van haver de comprar caminadors. Els garrots només els portaven els diumenges per anar fins a l'Ateneu, feia més senyor i més jovenot. La partida de dòmino havia començat tard i va acabar d'hora. Una tragèdia molt gran. Havien tocat les campanes anunciant la mort d'un veí.

- Saps tu qui s'ha mort?
—No, no ho sé pas.
—Doncs d'aquí una estona s'omplirà el poble de periodistes i de gent amb corbates.
—Què ha passat?
—S'ha mort en... aquell, el de cal... el que escrivia...
—En Salvador?
—Aquest mateix. No para d'arribar gent al poble. Diuen que vindrà el president de la Generalitat!
—Ja ho deia jo que aquest tenia molts quartos.
—No veus que vénen pel que escrivia! Animal!
—Et dic que era raret. Escriure en aquella edat. Ja veus que va passar-li al seu amic jovenet, aquell mallorquí. No... i no en va aprendre veig.

17

LA GRAN CURSA DEL MAR

M'hi trob lleuger dins aquest món. D'aquí a ca meva, poc més poc menys i deu haver uns 223 km, els mateixos que hi ha per anar d'aquí fins a Sant Andreu de Rocallonga, per exemple. L'aigua, enmig, fa retre menys el viatge, ferm.

18

PASSA LA LLUM PER AMAGATS CAMINS

En Bartomeu Rosselló-Pòrcel era el seu propi captiu. Com s'entén sinó que en la llum hi hagi la «jovenesa de l'aire»? El mateix aire que el trobava a camins alts i salvatges.

Què se n'ha fet de les roques sonores de pols per on hi havia gleves enceses de «vermells secrets»? Ens donà una veu eixuta, plena de silencis. Vorera-vorera de la costa ja no es mirava gens la gent de mar refent

D. 381. Reimitació de Rosselló-Pòrcel

els badalls de les xarxes, sols trobava coves dins ell; l'escull l'incendiava. No podia fer res més que preservar el nom de les seves fantasies. Només el nom perquè el temps l'escatava. Era la llum que veia quan ja espolsava, enclòs, a la xarxa.

Sembla mentida que aquest noi jove hagués de morir tan jove havent descobert l'alquímia tan prest. Igual que l'altre il·lustre mallorquí alquímic, Ramon Llull; i al mateix temps que J. V. Foix escrivia també de la mateixa manera —i sense conèixer-se perquè J. V. Foix gairebé no havia escrit—, amb un estil propi, específic, que diguem; potser treien ambdós de la màgia d'Apollinaire i d'Éluard. Josep Palau i Fabre això ja ho descobrí el 1978 quan pensava amb J. V. Foix com «l'home laboratori».

Només en mi pots créixer més i estendre
més pura sal, més amagada pedra,
i encara retrobar-te en camins foscos...

B. Rosselló-Pòrcel

19
TRIOMF D'ALTA FOLLIA

Retorn ja cap a les Mallorques de Pere Oliver Domenge, plena ara de bubotes, i amb les mans ben buides. He omplit la senalla de versos, de pous impossibles d'escairar perquè brollin. El portador del misteri, el poeta que hem mitificat, ha quedat a Sinera tot i que les despulles d'allò irreal, del cos, s'entornaren a l'Illa. L'agosarat cop dels seus versos davant la sortida del foc, del turment natural i ordenat que ens dóna de la Guerra Civil, ha defallit. Uns anys quaranta de soledat i de gana que ell va escriure i que, sense veure'ls publicats, expel·lien llibertat. Aquesta llibertat de fang de fonteta que volem, de l'espai personal; només el que podem abastar amb una abraçada dels nostres braços. Demanaré només un glop, una alenada que em faci saltar del tren, i que Paco Bermúdez, fosser de Sinera, em tapi de calç ben a prop del D. 381 esperant que aquesta alquímia milenària em porti, ja serè, a l'escàndol gelós de la memòria.

